

Joanna Jagoda

Uniwersytet Śląski w Katowicach, Polska

joanna.jagoda@us.edu.pl

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5740-1815>

Odmowa dokonania transkrypcji zagranicznego dokumentu stanu cywilnego z powodu sprzeczności z podstawowymi zasadami polskiego porządku prawnego

Refusal to Transcribe a Foreign Civil Status Document Due to Contradiction
to the Fundamental Principles of the Polish Legal Order

Abstract: The study presents legal regulations and jurisprudence concerning the transfer of the content (transcription) of foreign civil status documents in the event that same-sex persons are indicated in the marriage certificate (as spouses) or in the birth certificate (as parents). In recent years, refusal to transcribe this type of civil status records has increasingly become the subject of decisions of administrative courts. The refusal to transcribe a foreign document due to its inconsistency with the fundamental principles of the Polish legal order remains a contentious issue. The assessment of the admissibility of the transcription of the certificate of marriage contracted between persons of the same sex is closely related to the admissibility of registration of such relationships in a given state. In Polish legislation, the only form of recognition of the relationship of two people between whom there is an emotional, physical and economic bond is marriage. The marriage certificate is the only proof of entering into a legal relationship recognized in Poland. Therefore, it is not possible to transcribe the certificate of marriage contracted abroad between persons of the same sex. With regard to birth certificates in which persons of the same sex are indicated as parents, it is first of all necessary to secure the rights of the child as a Polish citizen to obtain a Polish identity document or passport. Obtaining these documents can under no circumstances be made conditional on the transcription of a foreign birth certificate.

Keywords: birth certificate, civil status records, transcription

Słowa kluczowe: akt urodzenia, akty stanu cywilnego, transkrypcja

Wprowadzenie

Nie ulega wątpliwości, że relacje między rodzicami a dziećmi są objęte prawem do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego. Podobnie bezsporne jest, że państwu pozostawiono szeroki margines oceny w sprawach rodzinnych. Choć prawo rodzinne nie wchodzi w zakres kompetencji Unii Europejskiej, prawo unijne „dotyka” tej dziedziny prawa. Reguluje bowiem między innymi wykonywanie orzeczeń, dokumentów urzędowych i ugód sądowych¹. Rosnąca liczba państw UE, w których możliwe jest zarejestrowanie związku jedнопłciowego, wpływa nie tylko na prawo rodzinne, ale także na inne dziedziny prawa. Inne zagadnienia, takie jak zapewnienie poszanowania praw dzieci par tej samej płci, są zatem coraz większym wyzwaniem dla ustawodawstw państw, które nie dopuszczają możliwości rejestracji związków jedнопłciowych. Polskie prawo różnicuje obowiązek transkrypcji zagranicznego aktu stanu cywilnego (aktu małżeństwa lub aktu urodzenia) od możliwości dokonania takiej czynności. Sam fakt, że racjonalny ustawodawca wprowadził takie rozróżnienie, oznacza, że nie można odmówić dokonania transkrypcji, jeśli pozbawiłoby to polskiego obywatela prawa do uzyskania polskiego dokumentu tożsamości lub paszportu. Przepis art. 104 ust. 2 p.a.s.c.² zabrania jednak dokonywania zmian podczas transkrypcji. Organ dokonujący tej czynności może więc zostać skonfrontowany z brakiem spójności polskiego formularza aktu stanu cywilnego z jego zagranicznym odpowiednikiem.

Celem opracowania jest analiza regulacji prawnych oraz orzecznictwa dotyczących przeniesienia treści (transkrypcji) zagranicznych dokumentów stanu cywilnego w przypadku, gdy w akcie małżeństwa (jako małżonkowie) lub w akcie urodzenia (jako rodzice) wskazane zostały osoby tej samej płci. Kwestią sporną pozostaje odmowa dokonania transkrypcji takiego dokumentu ze względu na sprzeczność z podstawowymi zasadami polskiego porządku prawnego.

1. Pojęcie i istota transkrypcji

Zgodnie z definicją legalną, którą zawiera art. 104 ust. 2 p.a.s.c., transkrypcja zagranicznego dokumentu stanu cywilnego polega na wiernym i literalnym przeniesieniu treści tego dokumentu do polskiego rejestru stanu cywilnego, zarówno pod względem językowym, jak i formalnie bez żadnej ingerencji w pisownię imion i nazwisk osób wskazanych w zagranicznym dokumencie. Treść zagranicznego dokumentu stanu cywilnego przenosi się do rejestru stanu cywilnego w formie czynności

---

1 P. Sadowski, Glosa do wyroku NSA z dnia 10 października 2018 r., II OSK 2552/16, „Ius Novum” 2020, nr 1, s. 205.

2 Ustawa z dnia 28 listopada 2014 r. Prawo o aktach stanu cywilnego (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 709).

materialno-technicznej, zamieszczając w akcie stanu cywilnego adnotację o transkrypcji (art. 105 ust. 1 p.a.s.c.). W doktrynie i orzecznictwie przeważa pogląd, że transkrypcja nie ma charakteru rejestracyjnego zdarzenia, ale jest jedynie sporządzeniem w formie czynności materialno-technicznej aktu polskiego reprodukcją odpisu zagranicznego aktu stanu cywilnego³. Brak rejestracyjnego charakteru transkrypcji nie oznacza jednak, że jej dokonanie nie wywołuje skutków prawnych. Charakter formalnoprawny transkrypcji przejawia się w niedopuszczalności wprowadzania zmian w treści aktu w toku wpisywania do polskiego rejestru oraz w braku konieczności przeprowadzania postępowania dowodowego co do zaistnienia zdarzenia objętego zagranicznym dokumentem stanu cywilnego. W wyniku transkrypcji powstaje polski akt stanu cywilnego, który „odrywa się” od aktu pierwotnego rejestrującego zdarzenie i jego dalsze losy w polskim porządku prawnym są niezależne od losów zagranicznego aktu⁴. Bezpośrednim skutkiem prawnym transkrypcji jest zatem utworzenie polskiego aktu stanu cywilnego, który ma moc dowodową równą aktom stanu cywilnego utworzonym w Polsce w wyniku rejestracji zdarzenia prawnego (art. 3 p.a.s.c.).

Akt przedstawiony do transkrypcji w zasadzie podlega jedynie kontroli w zakresie spełnienia warunków formalnych, a organ, dokonując wpisu, nie może podać innej treści aktu niż wynikająca z dokumentu. W toku transkrypcji zasadniczo nie dokonuje się merytorycznej kontroli aktu stanu cywilnego sporządzonego za granicą z punktu widzenia prawdziwości stwierdzonego w nim zdarzenia, zgodności tego zdarzenia z prawem oraz motywacji podmiotu przedstawiającego akt do transkrypcji. Organ ma jednak obowiązek dokonać ustaleń, czy dokument przedstawiony do transkrypcji jest odpisem aktu stanu cywilnego, czy jest to dokument oryginalny i czy został sporządzony w państwie, w którym dokonano pierwotnej rejestracji. Zagraniczny akt stanu cywilnego podlega również ocenie pod względem zgodności z podstawowymi zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 8 maja 2015 r.⁵ wskazał, że wierne oraz literalne odtworzenie treści zagranicznego aktu stanu cywilnego w polskiej księdze stanu cywilnego musi być dokonywane z uwzględnieniem znaczenia poszczególnych elementów tej treści. Powinny one być przenoszone do polskich ksiąg stanu cywilnego zgodnie nie tylko z ich brzmieniem, ale także funkcją, którą pełnią. Wpisy zawarte w zagranicznym ak-

3 Zob. M. Rafacz-Krzyżanowska, Kilka uwag o właściwości sądu w sprawach o sprostowanie aktów stanu cywilnego, „Nowe Prawo” 1957, nr 1, s. 106; J. Litwin, Prawo o aktach stanu cywilnego. Komentarz, Wrocław 1961, s. 520; M. Wojewoda, (w:) M. Pazdan (red.), System Prawa Prywatnego, t. 20 C: Prawo prywatne międzynarodowe, Warszawa 2015, s. 594, a także orzecznictwo: np. postanowienie SN z dnia 8 sierpnia 2003 r., V CK 6/02, OSNC 2004, nr 7–8, poz. 131, uchwała SN z dnia 20 listopada 2012 r., III CZP 58/12, OSNC 2013, nr 5, poz. 55 i wyrok NSA z dnia 17 grudnia 2014 r., II OSK 1298/13, LEX nr 1772336.

4 Uchwała SN z dnia 20 listopada 2012 r., III CZP 58/12, OSNC 2013, nr 5, poz. 55.

5 Postanowienie SN z dnia 8 maja 2015 r., III CSK 296/14, OSNC-ZD 2016, nr 3, poz. 60.

cie stanu cywilnego powinny więc być przenoszone w taki sposób, aby w polskich księgach stanu cywilnego i w powstałym w wyniku transkrypcji polskim akcie stanu cywilnego zachowywały swoją tożsamość nie tylko pod względem ich brzmienia, ale także funkcji⁶.

Konsekwencją tak rozumianego pojęcia transkrypcji zagranicznego aktu stanu cywilnego jest niedopuszczalność wprowadzania zmian w jego treści w toku wpisywania do polskiej księgi urodzeń, małżeństw i zgonów. Czynność polegająca na przeniesieniu zagranicznego odpisu aktu stanu cywilnego do rejestru stanu cywilnego w drodze transkrypcji ma charakter formalnoprawny i nie wymaga przeprowadzania postępowania dowodowego co do zaistnienia zdarzenia objętego zagranicznym dokumentem stanu cywilnego. Polega na zwykłym przeniesieniu treści zawartej w odpisie zagranicznego aktu stanu cywilnego do polskiej księgi stanu cywilnego. Dokonując wpisu zagranicznego aktu stanu cywilnego, organ nie może podać innej treści aktu niż treść wynikająca z tego dokumentu.

2. Obligatoryjność transkrypcji

Zgodnie z art. 104 ust. 5 p.a.s.c. transkrypcja jest obligatoryjna, jeżeli obywatel polski, którego dotyczy zagraniczny dokument stanu cywilnego, posiada akt stanu cywilnego potwierdzający zdarzenia wcześniejsze, sporządzony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, i żąda dokonania czynności z zakresu rejestracji stanu cywilnego lub ubiega się o polski dokument tożsamości lub nadanie numeru PESEL. Kwestię obligatoryjności transkrypcji przesądził Naczelny Sąd Administracyjny w uchwale z dnia 2 grudnia 2019 r. (dalej: uchwała II OPS 1/19)⁷, wskazując, że adresem normy określonej w art. 104 ust. 5 p.a.s.c. jest wnioskodawca, który:

- 1) posiada akt stanu cywilnego potwierdzający wcześniejsze zdarzenia sporządzony w Polsce i żąda dokonania czynności z zakresu rejestracji stanu cywilnego lub
- 2) ubiega się o wydanie dowodu osobistego lub
- 3) ubiega się o nadanie numeru PESEL.

Obligatoryjność jest równoznaczna z obowiązkiem przedstawienia transkrybowanego aktu w wymienionych postępowaniach, a kierownik urzędu stanu cywilnego w postępowaniu w przedmiocie transkrypcji dokonuje oceny wniosku także pod kątem zaistnienia przesłanki jej odmowy z art. 107 p.a.s.c. Obligatoryjność transkrypcji stwarza zatem podwyższony standard dowodowy w wymienionych w art. 104 ust. 5

---

6 A. Czajkowska, (w:) A. Czajkowska (red.), *Prawo o aktach stanu cywilnego z komentarzem*, Warszawa 2015, s. 225.

7 Uchwała NSA z dnia 2 grudnia 2019 r., II OPS 1/19, LEX nr 2746435.

p.a.s.c. postępowaniach. Naczelny Sąd Administracyjny w uchwale II OPS 1/19 nie zgodził się z poglądem wyrażonym w wyroku NSA z dnia 10 października 2018 r.⁸, w którym Sąd uznał, że obligatoryjność oznacza konieczność dokonania transkrypcji przez kierownika urzędu stanu cywilnego i w wymienionych w art. 104 ust. 5 p.a.s.c. przypadkach nie stosuje się przesłanek określonych w art. 107 tej ustawy.

W sprawach, w których podstawę prawną transkrypcji stanowi art. 104 ust. 5 p.a.s.c. *in principio* (wnioskodawca posiada akt stanu cywilnego potwierdzający wcześniejsze zdarzenia sporządzony w Polsce i żąda dokonania czynności z zakresu rejestracji stanu cywilnego), jej obligatoryjności nie można utożsamiać z obowiązkiem przedstawienia transkrybowanego aktu w wymienionych w tym przepisie dalszych postępowaniach. W tym przypadku intencją ustawodawcy było w szczególności zapewnienie ciągłości wiedzy o danej osobie w rejestrach państwowych, co w konsekwencji umożliwi zwolnienie obywateli polskich od przedkładania odpisów aktów stanu cywilnego w sprawach załatwianych w organach administracji publicznej. Powyższa uwaga nie przeczy tezie zaprezentowanej w uchwale, że adresatem obowiązku wynikającego z art. 104 ust. 5 p.a.s.c. jest wnioskodawca. Organ rozpoznający wniosek o transkrypcję na podstawie pierwszej przesłanki określonej w art. 104 ust. 5 p.a.s.c. ma obowiązek dokonać jego oceny pod kątem zaistnienia przesłanek określonych w art. 107 p.a.s.c.

3. Odmowa transkrypcji aktu małżeństwa

Zgodnie z art. 107 pkt 3 p.a.s.c. kierownik urzędu stanu cywilnego odmawia dokonania transkrypcji, jeżeli byłaby ona sprzeczna z podstawowymi zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej. Przepis ten znajduje zastosowanie również przy transkrypcji dokonywanej na podstawie art. 104 ust. 5 p.a.s.c. Funkcją klauzuli porządku publicznego jest ochrona krajowego porządku prawnego przed jego naruszeniem w postaci uznania aktu stanu cywilnego nieodpowiadającemu fundamentalnym zasadom polskiego prawa. W ramach przesłanki porządku publicznego badaniu podlegają skutki prawne uznania danego aktu. Nie chodzi przy tym o samą sprzeczność zagranicznego aktu stanu cywilnego z podstawowymi zasadami porządku prawnego, ale o to, by skutki transkrybowania takiego aktu nie były nie do pogodzenia z tymi zasadami. Przez podstawowe zasady porządku prawnego należy rozumieć nie tylko fundamentalne zasady ustroju społeczno-politycznego, czyli za-

8 Wyrok NSA z dnia 10 października 2018 r., II OSK 2552/16, LEX nr 2586953; zob. także glosy: P. Mostowik, Glosa do wyroku NSA z dnia 10 października 2018 r., II OSK 2552/16, „Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego” 2019, nr 4, s. 132–148; P. Sadowski, Glosa do wyroku NSA z dnia 10 października 2018 r., II OSK 2552/16, „Ius Novum” 2020, nr 1, s. 203–218.

sady konstytucyjne, ale także naczelną zasadę rządzącą poszczególnymi dziedzinami prawa cywilnego, rodzinnego czy procesowego (uchwała II OPS 1/19)⁹.

Chociaż transkrypcja ma charakter deklaratoryjny, to jednak jej dokonanie wiąże się z koniecznością uznania przez polskie organy administracji, że małżeństwo zawarte za granicą stoi na równi z małżeństwem zawartym zgodnie z polskim porządkiem prawnym. Transkrybowany akt małżeństwa nie różni się mocą dowodową określoną w art. 3 p.a.s.c. od aktu małżeństwa zawartego według polskiego prawa. Oznacza to, że skutki prawne, jakie wywołuje sporządzenie polskiego aktu stanu cywilnego w wyniku transkrypcji, są tożsame z tymi, jakie wywołuje akt stanu cywilnego sporządzony w momencie rejestracji zdarzenia prawnego według prawa polskiego. Akt małżeństwa sporządzony w wyniku transkrypcji w polskim obiegu prawnym niczym nie różni się więc od aktu małżeństwa sporządzonego na podstawie oświadczenia woli o zawarciu małżeństwa złożonego na terytorium Polski. Osoba wpisana w polskim akcie małżeństwa w wyniku transkrypcji może posługiwać się tym aktem przed polskimi organami administracji publicznej bez konieczności dokonywania w każdym przypadku tłumaczenia przysięgłego zagranicznego aktu, dlatego transkrypcja musi być przeprowadzona na podstawie przepisów prawa polskiego. Przedkładając transkrybowany akt małżeństwa przed organami administracji publicznej, osoba widniejąca w tym akcie ma prawo oczekiwać, biorąc pod uwagę przepisy p.a.s.c., że w zakresie zgodności z polskim porządkiem prawnym akt nie będzie podważany. Zgodnie z wykładnią art. 104 ust. 5 p.a.s.c., którą potwierdzono w uchwale II OPS 1/19, na etapie dokonywania transkrypcji przeprowadzonej na podstawie tego przepisu organ ma obowiązek zbadania jej pod kątem zgodności z polskim porządkiem prawnym, stosownie do art. 107 pkt 3 p.a.s.c.¹⁰

Należy więc uznać, że przepisy regulujące dopuszczalność zawarcia małżeństwa w Polsce stanowią naczelną zasadę zarówno prawa rodzinnego, jak i prawa o aktach stanu cywilnego dotyczącego zawierania małżeństw. Źródłem tych przepisów jest bowiem art. 18 Konstytucji RP stanowiący, że małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej. Przepis ten nie przesądza o niemożliwości prawnego uregulowania w jakiejkolwiek formie związków osób tej samej płci, ale podkreśla szczególną ochronę małżeństwa, które jest związkiem kobiety i mężczyzny¹¹. Polskie przepisy rangi ustawowej stanowią wypełnienie tej zasady konstytucyjnej. Z art. 1 § 1

9 Zob. szerzej na ten temat: M. Zachariasiewicz, *Klauzula porządku publicznego jako instrument ochrony materialnoprawnych interesów i wartości fori*, Warszawa 2018.

10 Chociaż wspomniana uchwała dotyczyła transkrypcji aktu urodzenia, gdzie jako rodzice miały zostać wpisane osoby tej samej płci, to jednak *mutatis mutandis* ma ona zastosowanie do kwestii transkrypcji aktu małżeństwa osób tej samej płci.

11 Na temat uregulowań prawnych dotyczących małżeństw osób tej samej płci w państwach Unii Europejskiej zob. np. E. Kuźlewska, *Same-Sex Marriage – A Happy End Story? The Effectiveness of Referendum on Same-Sex Marriage in Europe*, „Białostockie Studia Prawnicze” 2019, z. 24,

k.r.o.¹² wynika, że małżeństwo zostaje zawarte, gdy mężczyzna i kobieta jednocześnie obecni złożą przed kierownikiem urzędu stanu cywilnego oświadczenia, iż wstępują ze sobą w związek małżeński. Przepis ten jest na tyle jasny, że nie pozostawia wątpliwości w zakresie wykładni pojęcia małżeństwa w polskim porządku prawnym. Dopełnieniem przepisów k.r.o. są przepisy ustawy p.a.s.c. Przepisy wykonawcze do tej ostatniej ustawy – tj. obowiązujące obecnie rozporządzenie Ministra Cyfryzacji z dnia 18 kwietnia 2020 r. w sprawie wzorów dokumentów wydawanych z zakresu rejestracji stanu cywilnego¹³ – stanowią potwierdzenie wykładni przepisów rangi konstytucyjnej i ustawowej, bowiem we wzorze aktu małżeństwa występują wyłącznie rubryki „kobieta” i „mężczyzna”. Powyższe pozostaje w zgodzie z dotychczasową linią orzeczniczą w sprawie transkrypcji aktu małżeństwa osób tej samej płci¹⁴.

Odmowa transkrypcji zagranicznego aktu małżeństwa osób tej samej płci znajduje także uzasadnienie w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (dalej: ETPC). Stosownie do art. 8 Konwencji¹⁵ każdy ma prawo do poszanowania swojego życia prywatnego i rodzinnego, a każda ingerencja w korzystanie z tego prawa dopuszczalna jest jedynie w przypadkach przewidzianych przez ustawę i koniecznych w demokratycznym społeczeństwie (art. 8 ust. 1 i 2 Konwencji). Artykuł 12 Konwencji wyraża prawo mężczyzn i kobiet do zawarcia małżeństwa i założenia rodziny, zgodnie z ustawami krajowymi regulującymi korzystanie z tego prawa. Korzystanie z powyższych praw, zgodnie z art. 14 Konwencji, powinno być pozbawione jakiegokolwiek dyskryminacji. W analizie dotychczasowego orzecznictwa ETPC w sprawie związków jedнопłciowych konieczne jest przywołanie w pierwszej kolejności sprawy *Schalk i Kopff v. Austria* z dnia 24 czerwca 2010 r. (nr skargi 30141/04), w której Trybunał potwierdził, że pary homoseksualne korzystają z ochrony swojego życia prywatnego, i równocześnie uznał, że przysługuje im także ochrona życia rodzinnego. W sprawie tej Trybunał podkreślił jednak, że państwa nadal mają swobodę, na podstawie art. 12, jak również na podstawie art. 14 w związku z art. 8 Konwencji, ograniczania dostępu do małżeństwa parom tej samej płci i w tym zakresie dysponują pewnym marginesem swobody uznania. W późniejszym wyroku *Oliari i inni v. Włochy* z dnia 21 lipca 2015 r. (nr skargi 18766/11 i 36030/11) Trybunał zawęził margines swobody uznania państwa do stanowienia w zakresie małżeństw jedнопłciowych, stwierdzając, że rząd włoski nie wywiązał się z pozytywnego

s. 13–27 oraz A. Targońska, Ewolucja prawna instytucji małżeństwa osób tej samej płci w Irlandii, „Studia Iuridica Lublinensia” 2022, nr 2 (31), s. 229–244.

12 Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 1359).

13 Dz.U. z 2020 r. poz. 698.

14 Wyrok NSA z dnia 28 lutego 2018 r., II OSK 1112/16, LEX nr 2495844 i wyrok NSA z dnia 25 lutego 2020 r., II OSK 1059/18, LEX nr 3022170.

15 Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z dnia 4 listopada 1950 r. (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284).

obowiązku zapewnienia skarżącym dostępu do szczególnych ram prawnych przewidujących uznanie i ochronę związków osób tej samej płci. Podkreślił jednak, odnosząc się do sytuacji we Włoszech, że ustawodawca nie przywiązywał wystarczającej wagi do powszechnego społecznego uznania społeczeństwa i najwyższych władz sądowniczych dla prawnego uznania takich związków. Trybunał Konstytucyjny Włoch wielokrotnie bowiem wzywał do prawnego uregulowania praw i obowiązków osób pozostających w związkach homoseksualnych, który to środek mógłby zostać wprowadzony jedynie przez Parlament. W kolejnym wyroku ETPC w sprawie *Orlandi i inni v. Włochy* z dnia 14 grudnia 2017 r. (nr skargi 26431/12; 26742/12; 44057/12 i 60088/12) przedmiotem oceny był brak prawnego uznania związków jedнопłciowych zawartych za granicą. Trybunał w tej sprawie stwierdził, że doszło do naruszenia praw par po zawarciu przez nie związku małżeńskiego za granicą, ponieważ prawo włoskie nie zapewniało im żadnej ochrony prawnej ani uznania przed 2016 r., kiedy to weszły w życie przepisy dotyczące związków partnerskich osób tej samej płci. Jednocześnie zarówno w sprawie *Oliari*, jak i w sprawie *Orlandi* Trybunał nie odstąpił od wykładni przepisów Konwencji zaprezentowanej w sprawie *Schalk i Kopff*. W sprawie *Orlandi* Trybunał podkreślił, że państwo będące stroną Konwencji korzysta z marginesu swobody oceny („a margin of appreciation”, § 203) w zakresie prawnego uznawania związków jedнопłciowych. Zakres swobodnej oceny państw różni się natomiast w zależności od okoliczności, przedmiotu sprawy oraz kontekstu prawnego i społecznego. W tym względzie jednym z istotnych czynników może być istnienie lub nieistnienie wspólnych podstaw między ustawodawstwami umawiających się państw (*Orlandi*, § 203). Brak konsensusu w sprawie prawnego uznania związków osób tej samej płci zawartych za granicą wśród państw umawiających się, które takich związków nie rejestrują, potwierdza, że państwom należy przyznać co do zasady szeroki margines oceny w zakresie decyzji, czy uznawać takie małżeństwa zawarte za granicą (*Orlandi*, § 205).

Przedstawione orzecznictwo ETPC, a w szczególności wyrok *Orlandi i inni v. Włochy*, potwierdza, że państwa strony Konwencji wciąż korzystają z marginesu swobodnej oceny co do prawnego uznania związków jedнопłciowych zawartych za granicą. Odniesienie się w sprawie *Oliari* (dotyczącej dopuszczalności zawierania związków jedнопłciowych we Włoszech) i sprawie *Orlandi* (dotyczącej prawnego uznania takiego małżeństwa zawartego za granicą) do okoliczności społecznych i prawnych we Włoszech, w tym prawnego uregulowania związków partnerskich między osobami tej samej płci w 2016 r., w powiązaniu z afirmacją poglądu dotyczącego swobody państw do stanowienia w zakresie uznania związków jedнопłciowych potwierdza, że nie w każdej sytuacji odmowy uznania takiego związku małżeńskiego zawartego za granicą doszłoby do naruszenia przepisów Konwencji. Należy przy tym podkreślić, że ETPC zauważa bliskość przedmiotową dopuszczalności zawierania rejestrowanych związków jedнопłciowych z prawnym uznaniem (np. w drodze transkrypcji) takiego związku zawartego za granicą. ETPC w sprawie *Orlandi* nawiązywał

do orzecznictwa dotyczącego rejestracji związków osób tej samej płci i wskazywał na ciągłość dorobku orzeczniczego w tym zakresie. Stanowisko Trybunału potwierdza, że ocena dopuszczalności transkrypcji aktów małżeństwa zawartego między osobami tej samej płci jest ściśle związana z dopuszczalnością rejestracji takich związków w danym państwie. Może również zostać uznane za dopełnienie argumentacji stanowiącej o równej mocy dowodowej aktu stanu cywilnego o charakterze rejestracyjnym oraz aktu stanu cywilnego sporządzonego w wyniku transkrypcji w dalszych postępowaniach.

Z orzecznictwa ETPC nie wynika obowiązek państw prawnego uznania zawartego za granicą małżeństwa jednopłciowego za małżeństwo w rozumieniu przepisów krajowych. W sprawie o tak istotnej randze społecznej nie można dokonywać takiej wykładni przepisów prawa międzynarodowego, która stałaby w sprzeczności z polskim porządkiem prawnym w sytuacji, gdy z prawa międzynarodowego nie wynika obowiązek państwa do zapewnienia ram prawnych dla funkcjonowania związku osób jednej płci. W przedstawionych sprawach ETPC wskazywał tylko na potrzebę prawnego uznania i ochrony par jednopłciowych („legal recognition and protection of their relationship”, *Oliari*, § 165). W polskim ustawodawstwie jedyną formą uznania relacji dwojga ludzi, między którymi istnieje więź uczuciowa, fizyczna i gospodarcza, jest małżeństwo w rozumieniu art. 1 § 1 k.r.o.¹⁶ Akt małżeństwa, jako jeden z trzech możliwych do wydania w polskim systemie prawnym aktów stanu cywilnego zgodnie z art. 2 ust. 3 p.a.s.c., stanowi natomiast wyłączny dowód zawarcia prawnie uznawanego w Polsce związku. Zapewniając możliwość zawarcia związku małżeńskiego tylko osobom różnej płci, polski ustawodawca przewidział dalsze tego konsekwencje w ramach m.in. prawa rodzinnego (m.in. małżeńskie ustroje majątkowe – dział III k.r.o., opieka nad małoletnim – art. 146 k.r.o.) i spadkowego (dziedziczenie – art. 931 § 1 k.c.), rezerwując te instytucje tylko dla małżonków w rozumieniu art. 1 § 1 k.r.o. Wprowadzenie na podstawie decyzji administracyjnej do polskiego porządku prawnego transkrybowanego aktu małżeństwa osób tej samej płci mogłoby rodzić pytania o możliwość stosowania wymienionych instytucji prawa cywilnego w odniesieniu do tego związku¹⁷.

4. Odmowa transkrypcji aktu urodzenia

Do momentu podjęcia uchwały NSA z dnia 2 grudnia 2019 r. (uchwała II OPS 1/19) w orzecznictwie sądów administracyjnych istniała rozbieżność w zakresie dopuszczalności transkrypcji zagranicznego aktu urodzenia dziecka, w którym jako rodzice wpisane zostały osoby tej samej płci. W orzecznictwie prezentowane są dwa stanowiska. Pierwsze stanowisko reprezentują orzeczenia, w których wyrażony został

16 Istnieją jednak przepisy respektujące fakt konkubinatu (np. art. 691 k.c.).

17 Por. wyrok NSA z dnia 22 czerwca 2021 r., II OSK 2608/19, LEX nr 3197834.

pogląd, że wpisanie do polskich ksiąg stanu cywilnego treści zagranicznego aktu urodzenia, który obok matki (ojca) dziecka jako drugiego rodzica wymienia osobę tej samej płci, stanowiłoby naruszenie podstawowych zasad polskiego porządku prawnego. Składy orzekające podnosiły, że zgodnie z art. 7 p.p.m.¹⁸ prawa obcego nie stosuje się, jeżeli jego stosowanie miałoby skutki sprzeczne z podstawowymi zasadami porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej¹⁹. W tej grupie orzeczeń podkreśla się, że pojęcia „rodzicielstwo” i „rodzice” zawsze odnoszą się do osób różnej płci, tj. kobiety i mężczyzny, na co wskazuje art. 18 Konstytucji, który stanowi, że małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej. Dla rozstrzygnięcia sprawy transkrypcji zagranicznego aktu urodzenia dziecka, w którym jako rodzice wpisane są osoby tej samej płci, nie bez znaczenia pozostaje sprzeczność pomiędzy zewnętrzną formą zagranicznego aktu urodzenia a wzorem jego polskiego odpowiednika. Wzór aktu stanu cywilnego, który stanowi załącznik do rozporządzenia w sprawie wzorów dokumentów²⁰, przewiduje wpisanie do aktu urodzenia matki i ojca.

Zgodnie z art. 104 ust. 2 p.a.s.c. transkrypcja polega na wiernym i literalnym przeniesieniu treści zagranicznego dokumentu stanu cywilnego zarówno językowo, jak i formalnie, bez żadnej ingerencji w pisownię imion i nazwisk osób wskazanych w zagranicznym dokumencie stanu cywilnego. Wpisując do polskiej księgi urodzeń tak sporządzony za granicą akt urodzenia, kierownik USC musiałby wpisać dwie osoby tej samej płci, przy czym jedną z nich w rubryce „matka” a drugą w rubryce „ojciec”. Przeszkodą są jednak nie tylko wzory druków. Nawet gdyby druki miały rubrykę „rodzic”, to przez „rodziców” w prawie polskim rozumie się ojca i matkę. W aktualnym stanie prawnym niedopuszczalne jest w związku z tym wpisanie do aktu stanu cywilnego dwóch osób tej samej płci, jako ojca i matkę lub jako rodziców, i to niezależnie od sposobu oznaczenia poszczególnych rubryk we wzorze aktu. W orzecznictwie ETPC przyjmuje się, że państwowo wolno ograniczać dostęp do związków małżeńskich parom osób tej samej płci (tak m.in. w wyroku ETPC z dnia 24 czerwca 2010 r. w sprawie *Schalk i Kopf v. Austria*). Odnosi się to również do związków partnerskich. Sądy administracyjne uznawały, że odmowa wpisania do akt stanu cywilnego zagranicznego aktu urodzenia dziecka, w którym jako rodzice są wpisane osoby tej samej płci, nie stanowi dyskryminacji ze względu na orientację seksualną i nie narusza zasady równości obywateli wobec prawa. Odmowa dokonania transkrypcji nie

18 Ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. Prawo prywatne międzynarodowe (tekst jedn. Dz.U. z 2015 r. poz. 1792).

19 Wyroki NSA: z dnia 17 grudnia 2014 r., II OSK 1298/13, LEX nr 1772336 i z dnia 20 czerwca 2018 r., II OSK 1808/16, LEX nr 2513922 oraz wyroki WSA: w Gliwicach z dnia 6 kwietnia 2016 r. II SA/Gl 1157/15, LEX nr 2035383; w Krakowie z dnia 10 maja 2016 r., III SA/Kr 1400/15, LEX nr 2056842; w Warszawie z dnia 14 kwietnia 2016 r., IV SA/Wa 182/16, LEX nr 2459345.

20 Obecnie jest to rozporządzenie Ministra Cyfryzacji z dnia 18 kwietnia 2020 r. w sprawie wzorów dokumentów wydawanych z zakresu rejestracji stanu cywilnego (Dz.U. poz. 698).

stanowi przeszkody do skutecznego wykazania przez dziecko przed polskimi organami i sądami podstawowego elementu jego tożsamości w postaci relacji z jednym ze swoich rodziców, gdyż zgodnie z art. 1138 k.p.c.²¹ zagranicznym dokumentom urzędowym przyznano moc dowodową na równi z polskimi dokumentami urzędowymi i nie wprowadzono w tym zakresie jakichkolwiek dodatkowych wymogów, w szczególności w postaci transkrypcji tych dokumentów.

Odmienne stanowisko w orzecznictwie prezentuje zwłaszcza wyrok NSA z dnia 10 października 2018 r.²², w którym stwierdzono, że odmowa transkrypcji aktu urodzenia jest naruszeniem praw dziecka wobec gwarancji zapewnianych przez Konwencję o prawach dziecka²³. W instytucji transkrypcji obligatoryjnej NSA dopatrył się podstawowego źródła obowiązku przeniesienia do polskiego rejestru stanu cywilnego zagranicznego aktu urodzenia małoletniego obywatela polskiego, w którym jako rodziców wskazano dwie kobiety. Odmowa dokonania transkrypcji ze względu na klauzulę porządku publicznego nie jest zgodna z przepisami prawa, gdyż prowadzi do naruszenia zasady transkrypcji obligatoryjnej, tj. obowiązku wynikającego z art. 104 ust. 5 p.a.s.c. Obowiązek ten został celowo wprowadzony przez ustawodawcę do obecnie obowiązującej ustawy Prawo o aktach stanu cywilnego. Transkrypcja obligatoryjna gwarantuje wydanie polskiemu obywatelowi dokumentów poświadczających jego tożsamość i w żadnym razie klauzula porządku publicznego nie może stanowić przeszkody do transkrypcji. Jeżeli ustawodawca nie chciałby specjalnego trybu do sytuacji wymienionych w p.a.s.c., to nie wprowadzałby zmian do rozwiązań istniejących na gruncie poprzedniej ustawy Prawo o aktach stanu cywilnego z 1986 r. ETPC w podobnych sprawach uznawał pierwszeństwo interesu dziecka (wyrok ETPC z dnia 26 czerwca 2014 r. w sprawie *Mennesson v. Francja*, nr skargi 65192/11), uznając, że dziecko, któremu odmówiono transkrypcji aktu urodzenia, znajduje się w sytuacji niepewności co do swojego statusu prawnego, a jego związek z rodzicami ustalonymi w zagranicznym akcie urodzenia jest nierozpoznany przez porządek prawny (wyrok ETPC z dnia 26 czerwca 2014 r. w sprawie *Labassee v. Francja*, nr skargi 65941/11). Również w wyroku WSA w Poznaniu z dnia 5 kwietnia 2018 r.²⁴ Sąd stwierdził, że transkrypcja zagranicznego aktu urodzenia jest obligatoryjna na mocy p.a.s.c. i ze względu na obowiązek ochrony praw dziecka należy dokonywać wykładni przepisów tak, aby jej rezultat był zgodny z Konstytucją, wiążącymi Polskę przepisami prawa międzynarodowego, a także ich aksjologicznym uzasadnieniem. Dokonując prokonstytucyjnej wykładni przepisów p.a.s.c., należało uznać, że nie stoją one na przeszkodzie dokonaniu transkrypcji aktu urodzenia w ten sposób,

21 Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn. Dz.U. z 2021 r. poz. 1805).

22 Wyrok NSA z dnia 10 października 2018 r., II OSK 2552/16, LEX nr 2586953.

23 Konwencja o prawach dziecka z dnia 20 listopada 1989 r. (Dz.U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526).

24 Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 5 kwietnia 2018 r., II SA/Po 1169/17, LEX nr 2478177.

aby w rubryce „dane rodziców” w miejscu „matka” zostały wpisane dane matki, a rubryka „ojciec” pozostałaby pusta.

Rozbieżność w orzecznictwie sądów oraz wzrastająca liczba spraw o podobnej tematyce sprawiły, że siedmioosobowy skład NSA na wniosek sądu rozpatrującego skargę kasacyjną ostatecznie stanął przed koniecznością rozstrzygnięcia tego zagadnienia prawnego. W wydanej uchwale II OPS 1/19 NSA utrzymał pierwotną linię orzecniczą, uznając, że „przepis art. 104 ust. 5 i art. 107 pkt 3 p.a.s.c. w związku z art. 7 p.p.m. nie dopuszcza transkrypcji zagranicznego aktu urodzenia dziecka, w którym jako rodzice wpisane są osoby tej samej płci”. Zaznaczył, że dokonanie transkrypcji takiego aktu naruszałoby ustanowione w polskim prawie przepisy, które przypisują role rodzicielskie zależnie od płci. Co więcej, zastrzegł, że dziecko nawet w warunkach braku przeniesienia zagranicznego aktu urodzenia do polskiego rejestru stanu cywilnego może korzystać w pełni z przysługujących mu praw jako obywatelowi polskiemu. Wynika to z faktu, że na podstawie art. 1138 k.p.c. należy zagranicznym aktem urzędowym przypisać taką samą moc prawną, jak ich krajowym odpowiednikom.

Podsumowanie

Brak możliwości transkrybowania aktu małżeństwa zawartego za granicą między osobami tej samej płci stanowi obecnie utrwalony pogląd judykatury²⁵. Dokonanie transkrypcji zagranicznego aktu małżeństwa zawartego przez osoby tej samej płci prowadziłyby do zrównania skutków dowodowych zagranicznego aktu stanu cywilnego z polskim dokumentem urzędowym i zastąpienia zagranicznego aktu polskim dokumentem stanu cywilnego dla zawarcia małżeństwa, mimo że związek małżeński zawarty poza terytorium Polski byłby sprzeczny z polskim porządkiem prawnym. To zaś prowadziłyby do obejścia obowiązujących w Polsce przepisów dotyczących zawierania małżeństwa. Jednocześnie odmowa transkrypcji aktu małżeństwa nie podważa i nie ogranicza możliwości pełnego korzystania z prawa do życia rodzinnego oraz poszanowania prywatności, a brak możliwości posługiwania się polskim aktem stanu cywilnego pozostaje bez związku z faktycznym korzystaniem z tych praw.

Inaczej przedstawia się kwestia transkrypcji zagranicznego aktu urodzenia dziecka, w którym jako rodzice wpisane są osoby tej samej płci. Zmienność orzecznictwa w tym zakresie wskazuje na wątpliwości związane przede wszystkim z możliwością powołania się przy odmowie dokonania transkrypcji na klauzulę porządku publicznego jako instrumentu mającego chronić podstawowe zasady porządku prawnego. Uchwała NSA z dnia 2 grudnia 2019 r. (uchwała II OPS 1/19) spotkała

---

25 Por. wyrok NSA z dnia 22 czerwca 2021 r., II OSK 2608/19, LEX nr 3197834; wyrok NSA z dnia 25 lutego 2020 r., II OSK 1059/18, LEX nr 3022170; wyrok NSA z dnia 28 lutego 2018 r., II OSK 1112/16, LEX nr 2495844.

się z krytyką przedstawicieli doktryny, którzy wskazują na brak podstaw do uznania, iż transkrypcja takiego aktu urodzenia jest niezgodna z art. 18 Konstytucji oraz regulacjami ustawowymi²⁶. Zwraca się uwagę, że art. 18 Konstytucji wymienia tylko te instytucje, które są pod szczególną ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej, toteż przepis ten stanowi wskazówkę dla ustrojodawcy wyłącznie w zakresie uprzywilejowanej przez niego formy związku małżeńskiego²⁷. Konstytucja nie definiuje, czym jest rodzicielstwo, toteż można uznać, że jest to „pochodzenie dziecka od rodziców oraz oparty na tym fakcie łączący te osoby stosunek prawny”²⁸. Ów stosunek prawny może pochodzić m.in. z więzi prawnej wynikającej z przysposobienia. Wydaje się, że nie ma przeszkód stojących na drodze uznania innej fikcji prawnej, tj. tego, że dane dziecko ma dwie matki, jedna z nich ustalona na podstawie art. 619 k.r.o., a druga wynikająca z więzi prawnej (która nie wywołuje skutków prawnych względem obu matek) nieznaną prawu polskiemu²⁹. Uznanie zagranicznego aktu urodzenia dziecka pary tej samej płci nie może być poczytywane za sprzeczne z Konstytucją RP, ale wręcz odwrotnie, powinno być traktowane przez władze publiczne jako wypełnienie obowiązku zapewnienia szczególnej ochrony rodzinom³⁰. W przypadku wydania decyzji o odmowie transkrypcji aktu urodzenia w rzeczywistości naruszeniu ulegają podstawowe prawa dziecka, zabezpieczone przepisami Konstytucji RP (takie jak godność, równość, prawo do prywatności i życia rodzinnego, a także szeroko pojęte dobro dziecka)³¹. Oprócz braku podstaw do zarzucenia transkrypcji naruszenia pod-

26 Zob. m.in.: J. Karakulski, Problematyka dopuszczalności transkrypcji aktu urodzenia dziecka rodziców jedнопłciowych – uwagi na kanwie najnowszego orzecznictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2021, nr 2, s. 373–392; E. Michałkiewicz-Kądziela, Problem rozbieżności orzeczniczych Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego w zakresie transkrypcji zagranicznych aktów urodzenia dzieci par jedнопłciowych na tle Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r., „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2021, nr 2, s. 203–221; W. Pietrzak, Glosa do uchwały Naczelnego Sądu Administracyjnego z 2 grudnia 2019 r., II OPS 1/19, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2021, nr 3, s. 373–380; G. Krawiec, Transkrypcja zagranicznego aktu urodzenia dziecka osób tej samej płci pozostających w związku, „Studia Prawnicze. Rozprawy i Materiały” 2019, nr 2 (25), s. 5–14.

27 W. Pietrzak, Glosa..., *op. cit.*, s. 377.

28 Zob. W. Borysiak, (w:) M. Safjan, L. Bosek (red.), Konstytucja RP, Komentarz do art. 1–86, t. 1, Warszawa 2016.

29 W. Pietrzak, Glosa..., *op. cit.*, s. 377.

30 Tak E. Michałkiewicz-Kądziela, Problem rozbieżności..., *op. cit.*, s. 214. Warto zauważyć, że rodzina słusznie definiowana jest szeroko w sferze polityki unijnej, czego przykładem może być fragment rezolucji Parlamentu Europejskiego, gdzie podkreślono, iż „rodziny w Unii Europejskiej są zróżnicowane i składają się z rodziców będących w związku małżeńskim, w związku partnerskim oraz niebędących w związku małżeńskim, rodziców różnej i tej samej płci, rodziców samotnie wychowujących dziecko oraz przybranych rodziców, którzy zasługują na jednolitą ochronę zarówno w ramach prawa krajowego, jak i prawa Unii Europejskiej” (Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 13 marca 2012 r. w sprawie równości kobiet i mężczyzn w Unii Europejskiej – 2011 r.; Dz.Urz. UE C 251E z 31 sierpnia 2013 r.).

31 *Ibidem*, s. 214.

stawowych zasad polskiego porządku prawnego wynikających z Konstytucji zwraca się także uwagę na brak takich podstaw wynikających z ustaw zwykłych (polskiego prawa rodzinnego). Nie można bowiem z przepisów ustawowych wyznaczających krajowy model regulacji stosunków prawnorodzinnych wyprowadzić podstawowej zasady porządku prawnego przeciwstawiającej się dokonaniu czynności materialno-technicznej, jaką jest transkrypcja aktu urodzenia dziecka rodziców jedнопłciowych. W myśl polskiego prawa rzeczywiście rodzicami dziecka *ab initio* nie mogą zostać osoby tej samej płci, ale jednocześnie prawo polskie nie zawiera normy prawnej odmawiającej wpisania do aktu stanu cywilnego dwóch osób tej samej płci³².

Generalnie trzeba więc zgodzić się z poglądem, iż brak jest w polskim systemie prawnym przepisów prawa kształtujących rzekome podstawowe zasady porządku prawnego z góry wykluczające prawny status rodzica wobec dwojga ludzi tej samej płci. Nie bez znaczenia pozostaje także obligatoryjność transkrypcji w przypadku ubiegania się o wydanie dowodu osobistego lub nadanie numeru PESEL (art. 104 ust. 5 p.a.s.c.). W gruncie rzeczy osobom wniosującym o dokonanie transkrypcji zagranicznego aktu urodzenia zależy nie tyle na samym przeniesieniu treści tego aktu do polskiego rejestru stanu cywilnego, co właśnie na uzyskaniu dokumentu potwierdzającego obywatelstwo polskie dziecka (dowodu tożsamości lub paszportu). Zważywszy, że art. 104 ust. 5 p.a.s.c. wprowadza obligatoryjność transkrypcji, to należałoby wymagać przedstawienia transkrybowanego aktu w postępowaniach odrębnych dotyczących wydania dokumentów. Stąd też rodzice zainteresowani wydaniem dla ich dziecka stosownego dokumentu w pierwszej kolejności zwracają się z wnioskiem o dokonanie transkrypcji zagranicznego aktu urodzenia. Odmowa dokonania transkrypcji może natomiast prowadzić (i w praktyce prowadzi) do odmowy nadania numeru PESEL (wydania dowodu tożsamości). W takiej sytuacji niewątpliwie dochodzi do naruszenia praw dziecka jako obywatela polskiego (i obywatela Unii Europejskiej).

Decydujące znaczenie dla sposobu rozstrzygnięcia kolejnych spraw dotyczących transkrypcji zagranicznych aktów urodzenia ma przywoływana już wielokrotnie uchwała NSA z dnia 2 grudnia 2019 r. (uchwała II OPS 1/19)³³. Ranga uchwały NSA skłoni urzędy stanu cywilnego do odmowy transkrypcji aktów urodzenia dzieci rodziców jedнопłciowych. Należy jednak zauważyć, że w uchwale NSA podkreślił, iż w żadnym razie nie można uzależnić nabycia obywatelstwa polskiego od transkrypcji. Zgodnie ze wskazówką zawartą w uzasadnieniu uchwały, to organy wydające dokumenty tożsamości (czyli prowadzące odrębne postępowanie administracyjne)

32 Por. J. Karakulski, *Problematyka dopuszczalności...*, *op. cit.*, s. 387.

33 Uchwała ma oczywiście zasadniczy wpływ na orzecznictwo; por. m.in. wyrok WSA w Łodzi z dnia 5 lutego 2020 r., III SA/Łd 617/19, LEX nr 2791329; wyrok NSA z dnia 11 lutego 2020 r., II OSK 1330/17, LEX nr 3053191; wyrok NSA z dnia 25 lutego 2020 r., II OSK 1059/18, LEX nr 3022170; wyrok WSA w Szczecinie z dnia 19 marca 2020 r., II SA/Sz 1075/19, LEX nr 2956995.

powinny zastosować wykładnię prowadzącą do wydania tych dokumentów z pominięciem transkrypcji aktu urodzenia. Prawidłowa wykładnia art. 104 ust. 5 p.a.s.c. nie może bowiem – zdaniem NSA – prowadzić do uzależnienia uzyskania przez obywatela polskiego dowodu tożsamości albo numeru PESEL od dokonania przez organ transkrypcji, która nie jest możliwa tylko z tego powodu, że w zagranicznym akcie urodzenia dziecka podano zamiast danych ojca dane kobiety, która pozostaje w nieznanym polskiemu prawu związku partnerskim z matką dziecka będącą obywatelką polską. Podobny pogląd wyrażony został w wyroku Trybunału Sprawiedliwości z dnia 14 grudnia 2021 r. w sprawie C-490/20 *V.M.A. przeciwko Stolichna obshtina, rayon „Pancharevo”*³⁴, w którym Trybunał wskazał, że państwa członkowskie mają swobodę w zakresie wprowadzenia w ich prawie krajowym małżeństwa dla osób tej samej płci, a także rodzicielstwa tych ostatnich. Jednakże każde państwo członkowskie powinno wykonywać tę kompetencję zgodnie z prawem Unii, a w szczególności zgodnie z postanowieniami Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (dalej: TFUE), dotyczącymi swobody przemieszczania się i przebywania na terytorium państw członkowskich przyznanej każdemu obywatelowi Unii, uznając w tym celu stan cywilny ustalony w innym państwie członkowskim zgodnie z prawem tego państwa. Trybunał podkreślił, że spoczywający na państwie członkowskim obowiązek z jednej strony wydania dowodu tożsamości lub paszportu dziecku, będącemu obywatelem tego państwa członkowskiego, które to dziecko urodziło się w innym państwie członkowskim i którego akt urodzenia wydany przez organy tego innego państwa członkowskiego wskazuje jako jego rodziców dwie osoby tej samej płci, a z drugiej strony, uznania więzi pokrewieństwa między tym dzieckiem a każdą z tych dwóch osób w ramach wykonywania przez to dziecko praw przysługujących mu na podstawie art. 21 TFUE i aktów prawa wtórnego, które ich dotyczą, nie narusza tożsamości narodowej ani nie zagraża porządkowi publicznemu tego państwa członkowskiego. Tego rodzaju obowiązek nie oznacza bowiem, że państwo członkowskie, którego dane dziecko jest obywatelem, jest zobowiązane do wprowadzenia w swoim prawie krajowym rodzicielstwa osób tej samej płci lub uznania, do celów innych niż wykonywanie praw, które to dziecko wywodzi z prawa Unii, więzi pokrewieństwa między wspomnianym dzieckiem a osobami wskazanymi jako rodzice tego dziecka w akcie urodzenia sporządzonym przez organy przyjmującego państwa członkowskiego.

W powyższym wyroku Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej przesądził o obowiązku uznania przez państwo członkowskie UE stwierdzonej w akcie urodze-

34 Wyrok TSUE z dnia 14 grudnia 2021 r., C490/20, *V.M.A. przeciwko Stolichna obshtina, rayon „Pancharevo”*, EU:C:2021:1008; zob. P. Mostowik, Swoboda przemieszczania się w Unii Europejskiej przez dziecko pod pieczę osób tej samej płci a krajowe reguły obywatelstwa i prawa rodzinnego na tle wyroku Trybunału Sprawiedliwości z 14.12.2021 r., C-490/20, *V.M.A. przeciwko Stolichna obshtina, rayon „Pancharevo”*, „Europejski Przegląd Sądowy” 2022, nr 4, s. 28–42.

nia, wydanym w innym państwie członkowskim, więzi pokrewieństwa między dzieckiem a jego rodzicami będącymi osobami tej samej płci, wskazując jednocześnie, że obowiązek ten nie zagraża porządkowi publicznemu. Państwo członkowskie, którego to dziecko jest obywatelem, jest zobowiązane z jednej strony do wydania mu dowodu tożsamości lub paszportu bez konieczności uprzedniego sporządzenia aktu urodzenia przez jego organy krajowe, a także z drugiej strony do uznania, podobnie jak każde inne państwo członkowskie, dokumentu pochodzącego od przyjmującego państwa członkowskiego umożliwiającego wspomnianemu dziecku korzystanie, wraz z każdą z tych dwóch osób, z przysługującego mu prawa do swobodnego przemieszczania się i pobytu na terytorium państw członkowskich.

Pozostaje mieć nadzieję, że zgodnie ze wskazówką zawartą w uzasadnieniu uchwały II OPS 1/19, a także w myśl ww. wyroku TSUE w postępowaniach dotyczących wydania dokumentów rzeczywiście nie będzie dochodzić do uzależniania uzyskania przez obywatela polskiego dowodu tożsamości albo numeru PESEL od dokonania przez organ transkrypcji, a wydanie tych dokumentów będzie następować na podstawie zagranicznego aktu urodzenia³⁵. Trzeba bowiem podkreślić, że wartością nadrzędną jest dobro dziecka, które powinno mieć pierwszeństwo przed abstrakcyjnymi zasadami³⁶. Dobro dziecka bez wątpienia zaś wymaga, aby uszanować jego prawo do uzyskania dokumentów potwierdzających tożsamość i obywatelstwo polskie.

BIBLIOGRAFIA

- Borysiak W., (w:) M. Safjan, L. Bosek (red.), *Konstytucja RP, Komentarz do art. 1–86*, t. 1, Warszawa 2016.
- Czajkowska A., (w:) A. Czajkowska (red.), *Prawo o aktach stanu cywilnego z komentarzem*, Warszawa 2015.
- Karakulski J., Problematyka dopuszczalności transkrypcji aktu urodzenia dziecka rodziców jednopłciowych – uwagi na kanwie najnowszego orzecznictwa Naczelnego Sądu Administracyjnego, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2021, nr 2.
- Krawiec G., Transkrypcja zagranicznego aktu urodzenia dziecka osób tej samej płci pozostających w związku, „Studia Prawnicze. Rozprawy i Materiały” 2019, nr 2 (25).
- Kuźlewska E., Same-Sex Marriage – A Happy End Story? The Effectiveness of Referendum on Same-Sex Marriage in Europe, „Białostockie Studia Prawnicze” 2019, z. 24.
- Litwin J., *Prawo o aktach stanu cywilnego. Komentarz*, Wrocław 1961.

---

35 Akt stanu cywilnego sporządzony za granicą stanowi wyłączny dowód zdarzeń w nim stwierdzonych także wtedy, gdy nie został wpisany do polskich ksiąg stanu cywilnego (uchwała SN 7 sędziów z dnia 20 listopada 2012 r., III CZP 58/12, OSNC 2013, nr 5, poz. 55).

36 Podkreślają to m.in. G. Krawiec, *Transkrypcja ...*, s. 7; M. Zachariasiewicz, *Transkrypcja...*, s. 158.

- Michałkiewicz-Kądziała E., Problem rozbieżności orzecznictwa Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego w zakresie transkrypcji zagranicznych aktów urodzenia dzieci par jedнопłciowych na tle Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r., „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2021, nr 2.
- Mostowik P., Glosa do wyroku NSA z dnia 10 października 2018 r., II OSK 2552/16, „Zeszyty Naukowe Sądownictwa Administracyjnego” 2019, nr 4.
- Mostowik P., Swoboda przemieszczania się w Unii Europejskiej przez dziecko pod pieczę osób tej samej płci a krajowe reguły obywatelstwa i prawa rodzinnego na tle wyroku Trybunału Sprawiedliwości z 14.12.2021 r., C-490/20, V.M.A. przeciwko Stolichna obshtina, rayon „Pancharevo”, „Europejski Przegląd Sądowy” 2022, nr 4.
- Pietrzak W., Glosa do uchwały Naczelnego Sądu Administracyjnego z 2 grudnia 2019 r., II OPS 1/19, „Przegląd Prawa Konstytucyjnego” 2021, nr 3.
- Rafacz-Krzyżanowska M., Kilka uwag o właściwości sądu w sprawach o sprostowanie aktów stanu cywilnego, „Nowe Prawo” 1957, nr 1.
- Sadowski P., Glosa do wyroku NSA z dnia 10 października 2018 r., II OSK 2552/16, „Ius Novum” 2020, nr 1.
- Targońska A., Ewolucja prawna instytucji małżeństwa osób tej samej płci w Irlandii, „Studia Iuridica Lublinensia” 2022, nr 2 (31).
- Wojewoda M., (w:) M. Pazdan (red.), System Prawa Prywatnego, t. 20 C: Prawo prywatne międzynarodowe, Warszawa 2015.
- Wypych P., Charakter prawny transkrypcji aktu stanu cywilnego sporządzonego za granicą, „Kwartalnik Prawa Prywatnego” 2003, z. 1.
- Zachariasiewicz M., Klauzula porządku publicznego jako instrument ochrony materialnoprawnych interesów i wartości fori, Warszawa 2018.
- Zachariasiewicz M., Transkrypcja aktów urodzenia dzieci par jedнопłciowych, „Studia Prawno-Ekonomiczne” 2019, t. CXI.